

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

Titulus VIII. De Concessione Præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

per se *cap. 17. de Præbend. in 6.* vel per alium. *cap. 24. de Præbend.* tamen is Laicus fuerit. *Arg. cap. 1. §. 1. de Procurat. in 6.* ubi Laicus admittitur ad agendum, & defendendum in causis spiritualibus. Quamvis tutius, & convenientius sit, ut absens Clericus per Clericum institutionem acceptet. Panormit. *ad cit. cap. n. 5.* Per institutionem, sive investituram realem acquirit institutus veram, & actualem ipsius Beneficii possessionem, ut jam supra dictum est.

16 Hic jam quæritur: An, si præsentatus post institutionem Tituli collativam propria autoritate possessionem Beneficii capiat, is suo jure per institutionem quæsito cadat? Respondeo cum Covarruv. *V. R. lib. 3. cap. 16. num. 7.*

& Garzia *part. 4. cap. 2. n. 4.* sub distinctione: aut vacuam ingreditur possessionem, aut alium possessorem violenter expellit. Hoc casu omne jus amittit. *cap. 18. de Præbend. in 6.* priori non item, quia id nullibi expressum reperitur, poterit tamen arbitrariè puniri, tamen verus possessor efficiatur. Ex parte Instituentis institutio hos 17 operatur effectus I. tenetur præsentato, si præmisso examine idoneus reperitur, & proposito citationis edicto nullus contradictor appareat, conferre Titulum, sive jus in re ad Beneficium Patronatum *arg. cap. 14. de Jur. Patron.* II. tenetur præsentatum collato semel Titulo investire, seu in possessionem Beneficii corporaliter introducere. Vid. P. Reiffenstuel *h. t. n. 46. & seqq.*

TITULUS VIII.

De Concessione Præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

Dupliciter in Concessione Præbendæ, vel collatione Beneficii errari potest: vel tardè nimis illud conferendo, non observato videlicet termino Concilii Lateranensis, trimestri, aut semestri, per ea, quæ traduntur in *Tit. de supplend. neglig. Prælat.* vel nimis maturè, & præproperè, antequàm scilicet vacaverit. Quid de utroque præpostero hoc providendi modo jure cautum sit, in præsentì Titulo exponitur.

B b

§. I.

§. I.

Quid sit vacatio Beneficii? Et quotupliciter eam induci contingat?

SUMMARI A.

1. *Quando beneficium vacare dicatur?* 2. *Beneficium potest vacare vel de jure tantum, vel de facto tantum, vel utroque simul.*

1. **V**acare Beneficium dicitur, quando nemo apparet, ad quem Beneficium vel Titulo *proprietas*, vel jure *Possessionis* pertineat. Sic *vacare* dicitur mulier in *l. 5. §. 2. ff. ad Leg. Jul. de vi publ.* quæ est vidua, si ve, quæ caret marito, & domus vacua dicitur, in *l. 22. §. 1. ff. de usu & habit.* quæ caret Possessore. P. Wiestner *h. t. num. 1.*

2. Vacatio Beneficii (secùs ac pensio, quæ morte Pensionarii penitus extinguitur) tribus modis inducitur. I. *De facto tantum*, cum nimirum *possessio* amittitur, non autem *Titulus*. Sic, si Beneficiatus vi, aut metu à possessione sui Beneficii dejiciatur, aut resignare cogatur, *cap. 2. §. 7. de restit. spoliat.* vel cum actualem ejus possessionem nondum habet Clericus, cui Beneficium est collatum. *Arg. cap. 17. de Præbend. in 6.* de *facto* tantum vacare dicitur, quia, etsi tunc nemo in possessione Beneficii existat, Beneficiatus tamen *jus*, & *Titulum* ad Beneficium adhuc retinet. II. Vacare dicitur Beneficium *de jure tantum*, quando Beneficiatus ipsum beneficium quidem detinet, sed sine ju-

re, & *Titulo*, fortè, quòd conferens *jus* conferendi non habuit, aut, quòd detinens *jus*, & *titulum* Beneficii amisit. Quod quandoque fit per sententiam judicis, v. g. si in pœnam neglectæ residentie beneficio privetur *cap. 6. §. 10. de Cleric. non resid.* quandoque ex dispositione juris, ut si decernat beneficium ipso facto vacare, v. g. quod beneficiatus matrimonium contraxerit... *cap. 1. §. 3. de Cleric. Conjug.* aut Religionem approbatam professus sit. *cap. 4. de Regul. in 6.* aut beneficium incompatible affectus sit. *cap. 28. de Præbend.* de quibus, aliisque modis beneficiorum vacationem ipso jure inducentibus videri potest Barbosa *J. E. U. lib. 3. c. 14.* cum aliis ibidem relatis. III. Vacare beneficium *de jure*, & *facto simul* contingit, quando apud aliquem nec *jus* sive *titulus*, nec *possessio* existit, ut si Beneficiatus moriatur. *cap. 6. de Rescript. in 6.* quia mors omnia solvit, adeò quidem, ut si mortuus miraculosè resuscitaretur, *jus*, quod in beneficio antecederet habuit, cum ipso nequiquam revivisceret. Barbof. *loc. cit.*

num. 2.

¶ (o) ¶

§. II.

§. II.

Qualiter vacantia beneficia aliis conferri possint?

SUMMARI A.

3. Beneficia de jure, & factō simul, aut de jure tantum possunt, & debent intra terminum juris alteri conferri. 4. 5. Quæ Regula duas patitur limitationes. 6. Beneficia de factō tantum vacantia alteri valide conferri nequeunt. 7. Beneficium nondum vacans alteri valide promitti nequit. 8. Ita, ut similis promissio nequidem adjecto juramento convalescat.

3 **D**ico I. Beneficia de jure, & factō simul, aut etiam de jure tantum vacantia, non solum possunt, sed debent intra terminum legalem (de quo in *Tit. de Elect. & de Supplend. neglig. Prælat. & Tit. de Præbend.*) Clericis idoneis conferri. Textus in *cap. 2. §. cum verò b.t. cap. 5. §. fin. eod. cap. 3. de supplend. neglig. Prælat.* P. Wiestner *b.t. n. 6.* P. Reiffenstuel *eod. n. 7.* Quæ tamen conclusio duas patitur limitationes: I. Si alius sit in possessione colorata Beneficii, quod de jure vacat, tenetur supplicans facere mentionem hujus possessionis, secus rescriptum impetranti non suffragabitur, sed tanquam subreptitium omni robore destituitur. *cap. 6. b. t.* Ratio est, quòd Pontifex, Possessoris jure non discussio, non præsumatur velle alteri conferre beneficium. Panorm. *ad cit. cap. 6. num. 7.* Dixi notanter: *Si alter in possessione colorata fuerit.* Nam si possessio notoriè injusta foret, rescriptum, non facta ejus mentione, haud quaquam vitiaretur. Ratio est, quòd illa duntaxat qualitas tacita vitiet rescriptum, qua expressa Pontifex aut nullo modo, aut saltem de facili non dedisset litteras *cap. 20. §. 27. de Rescript.* non autem præsumendum est, Pontificem denegaturum

fuisse litteras, si à supplicante fuisset suggesta alterius notoriè injusta possessio, quin potius, hoc constito, facilius ad concedendum beneficium fuisse inclinandum capienda præsumptio est, nè scilicet notoriè intrusus diutius beneficium occuparet. P. Reiffenstuel *b. tit. num. 12.* Dicitur autem colorata possessio, quæ nititur legitimo, & jure non reprobato Titulo, qui tamen hic & nunc ob occultum defectum non subsistit, prout est casus in *cap. 6. b. t.* & notat Panormit. *ibid. num. 17. §. 23.* II. Limitatur Conclusio, quod, si provisio fiat *motu proprio*, tametsi de alterius possessione nulla facta fuerit mentio, rescripti valor propterea non corruat, quia hoc subreptionis vitium per hanc clausulam purgatur. *cap. 23. de Præbend. in 6.* P. Wiestner *b. t. num. 7.* & P. Reiffenstuel *num. 14.* cum Menochio, Barbofa & aliis.

Dico II. Beneficia de factō tantum vacantia validè alteri conferri nequeunt *cap. 2. b. t. cap. 4. de Donat.* Ratio est, quòd tale beneficium verè, & propriè non vacet, hoc ipso, quod *jus, & Titulus* penès alium adhuc existat, qui suo jure, sine sua culpa, aut causa publica privari nequit, & idèd ejusmodi beneficiatis à possessione sui beneficii vio-

lenter expulsis datur regressus *cap. 2. § seqq. de his, quæ vi, metûsve causâ.* Is, verò, qui acceptavit ejusmodi beneficium, aut scienter se institui passus est, à communione fidelium removeri jubetur. *cap. 4. C. 7. Q. 1. cap. 1. h. t.* nec illud posthac vacans citra Apostolicam dispensationem obtinere amplius potest. *Arg. cap. 39. C. 7. Q. 1. P. Wiestner h. t. num. 9.*

7 Quæres I. An promissio beneficii nondum vacantis validè fieri possit? Ratio dubitandi est, quòd beneficiû nondum vacans alicui Ecclesiæ, putà, Monasterio, Hospitali &c. ab Episcopo uniri possit, ita, ut postmodum vacans debeatur Monasterio *cap. 9. de Restit. spoliat. cap. 4. de Donat. Clem. 2. de reb. Eccles. alien.* Qua ratione tamen non obstante, pro certò tenendum est, beneficium nondum vacans ab Episcopo, vel alio inferiore Prælato, nec concedi, nec promitti posse, per Textum expressum in *cap. 2. h. t.* & rationem ibidem allegatam: *Nè desiderare quis mortem proximi videatur, in cujus locum, § beneficium se crediderit successurum.* Sive deinde beneficium certum, aut incertum sit. *cap. 13. h. t.* ita, quidem, ut ex tali promissione nulla nascatur obligatio. *cap. 2. h. t. in 6.* eaque non obstante, cuicumque idoneo, si postea vacaverit, liberè conferri possit *cap. 2. § 3. h. tit.* Imò, licèt Jure Decretalium valuerit, promissio generalis, quâ Episcopus promisit alicui Clerico providere de Beneficio eum poterit, vel se facultas obtulerit. *cap. 14. h. t.* id tamen postea correctum fuit à Bonifacio VIII. in *cap. 2. h. t. in 6.* quia etiam sub tali palliatione verborum latere videbatur provisio beneficii primò vacaturi, & sic periculum

captandæ mortis non excludebatur. Ad rationem dubitandi respondeo cum P. Wiestner *h. t. num. 11.* quod ex unione Beneficii nondum vacantis, facta alicui Monasterio votum captandæ, vel optandæ mortis vel ideò non inducatur, quod nemo ex membris talis Monasterii in singulari jus ad tale Beneficium unitum acquisiverit, quod enim Collegio, vel communitati datur, nemini in particulari datum videtur *cap. 59. §. qui manumittitur C. 12. Q. 2. Naturale quippe vitium est negligi, quod communiter possidetur; isque se nihil habere, qui non totum habeat, arbitretur. l. 2. princ. C. Quando, § Quibus Quarta &c.*

8 Quæres II. An Promissio Beneficii nondum vacantis, adjecto saltem juramento, reconvaleat? Affirmativam suadere videtur, quod simile juramentum non vergat in alterius tertii præjudicium, nec ipsius promittentis conscientiæ offendiculum paret; ergò servandum est, per *cap. 28. de Jurejurand. cap. 2. de Pact. in 6.* Accedit, quod etiam Pacta, & promissiones de successione viventis jure reprobentur. *l. fin. C. de Pact. l. 16. ff. de V. O.* & tamen, si juramento vallata fuerint, obligant, & servari debent, ex ratione, quòd omne juramentum obliget, quod sine peccato, & tertii præjudicio servari potest per *cc. tt.*

Pro negativa tamen fortius urget argumentum, quòd scilicet ejusmodi promissio beneficii non vacantis jure nostro reprobata fuerit, non in privati cujusdam commodum, & favorem, sed ob utilitatem publicam, ad damna videlicet Ecclesiarum, & animarum pericula, totiùsque status Ecclesiastici opprobria avertenda, cui fini, sicut pri-

vatorum pactis derogari non potest. l. 38. ff. de Pact. ita nec juramenti vim ei inferre debet, cum juramentum, non (ut inquit Innocentius III. in c. 18. de Jurejur.) ut esset iniquitatis vinculum, fuerit institutum. Hinc facilis jam redditur disparitas ad adductam paritatem pacti de hæreditate viventis, quod illa, juramento firmata valeant, etsi aliàs juramento non adminiculante, nullius roboris sint, quia pactiones ejusmo-

di adversantur solum dispositioni Juris Civilis, ac præterea privatis duntaxat præjudicant. Econtra promissio beneficii non vacantis offendit bonum publicum, & repugnat Sanctionibus Ecclesiæ, sive præceptis generalium Conciliorum, & Constitutionum Apostolicarum, cui proinde vim obligandi per SS. Canones ademptam, juramentum restituere non potest. P. Wiestner b. t. n. 13. cum Panorm. ad cap. 13. h. t. n. 3.

§. III.

Quem valorem hodie habeant Gratia expectativa?

SUMMARI A.

9. Gratia expectativa per Concilium Tridentinum fuerunt cassatae. 10. S. Pontifex gratias expectativas concedere quidem potest, sed regulariter non solet. 11. Canonici supernumerarii cum expectatione futuræ præbendæ stricto jure suscipi non possunt, contraria tamen consuetudo corruptela non est. 12. Innocentii III. Decisionem in cap. 19. de Præbend. Bæhmerus malè interpretatur. 13. Similiter alteram ejusdem Decretalem in cap. 14. h. t. malè à Bæhmero fuisse expositam, ostenditur.

Gratia expectativa ex eo sic dicitur, quod illi, quibus beneficia proximè vacatura promittuntur, eousque expectare jubeantur, dum illa vacaverint, & tum demum effectum talium gratiarum consequantur. P. Reifensuel b. t. §. 3. n. 37.

Id genus gratias expectativas & aliàs quascunque gratias ad vacatura beneficia cassavit, & abrogavit novissimè Concil. Trid. Sess. 24. de Reformat. cap. 19. idque justissimis ex causis, quod scilicet ejusmodi gratia expectativa, non minus, ac aliæ promissiones nondum vacantium Beneficiorum votum captandæ mortis involvant. P. Wiestner b. t. n. 18. Et quia etiam aditus præ-

cluditur dignioribus, dum vacant, ac insuper litibus causam præbent. Van Espen J. E. V. part. 2. tit. 23. cap. 2. num. 1.

Quæritur I. An S. Pontifex gratias expectativas concedere valeat? Respondeo regulariter, & de via ordinaria S. Pontificem tales gratias concedere non solere, de via tamen extraordinaria, & utendo plenitudine suæ potestatis concedere posse. Ratio quoad priorem partem est, quod SS. PP. decreta Concilii Tridentini exactè observare soleant, cum igitur Tridentinum ejusmodi gratias expectativas voluerit esse abolitas, decreto huic, quod ipsa Pontificali auctoritate firmatum est, Summi Ponti-

fices regulariter contravenire non solent. Accedit altera ratio, quod æquè in his gratiis expectativis periculum voti captandæ mortis non quidem formaliter, vel causaliter, sed occasionaliter tamen subsit, ac in aliis reservationibus specialibus, ac promissionibus beneficiorum non vacantium.

Probatur etiam quoad secundam partem: Pontifex est supra Concilium, & super omne jus humanum. *cap. 4. h. t.* ideòque plenitudo suæ potestatis, quàm immediatè à Christo accepit, per Concilium restringi non potuit, utpote quod ipsum omnem vim, ac robur suum ab autoritate Romani Pontificis accipit, & in suis decretis autoritatem Pontificis patenter excipit. Conc. Trid. *Sess. 25. de Reform. cap. 21.* inquit: *Omnia, & singula, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina in hoc sacro Concilio statuta sunt, ita decreta fuisse, ut in his salva semper autoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur.* Hac ipsa tamen plenitudine potestatis, nisi ex causa urgentis necessitatis, vel publicæ utilitatis, S. Pontifex uti non solet, sed ordinariè Conciliorum statutis se conformat. Et ideò, si quis impetret beneficium contra hanc constitutionem conciliarem, sine expressa ejus derogatione, vel revocatione, rescriptum ob- aut subreptitium censetur, non ob defectum potestatis Papalis, sed voluntatis, quia Papa à jure communi, recedere voluisse nunquam præsumitur, nisi exprimat; nec solet exprimere, nisi ex causa justissima, prout Gonzal. ad *reg. Cancell. s. s. 1. Procem. num. 60.* in presenti casu post Concil. Trid. non nisi unicam gratiam expectativam miraculosè quasi uni Clerico

concessam testatur, quod tantò magis locum habet in Germania ob concordata dictæ nationis, in quibus Pontifex expressè promittit, quod Ordinarios collatores in mensibus alternis, suæque collationi relictis per quamcunque aliam reservationem, gratiam expectativam, aut quamvis aliam dispositionem gravare nolit.

Quæres II. An, salvo decreto Concil. Trid. Canonici supernumerarii cum expectatione futuræ præbendæ recipi possint? Respondeo non posse, ita declarasse S. Congregationem Cardinalium refert Gonzalez *d. l. n. 67.* Quia tamen passim in Ecclesiis Germaniæ consuetudo invaluit, ut plures supernumerarii Canonici cum expectatione præbendæ recipiantur, eorum quoque nomina Calendariis jam inserantur, hinc pro justificanda hac consuetudine dicendum est, eam eatenus valere, quatenus receptio Canonici supernumerarii sit purè, & simpliciter, sine speciali, & expressa promissione præbendæ proximè vacaturæ, textus sunt in *cap. 19. & 22. de Præb.* Nec quidquam officit, quod Canonico supernumerario debeat conferri præbenda proximè vacatura. *cap. 9. de Præbend.* Id enim non ex promissione facta fluere, sed ex dispositione juris, quæ Canonico tali provideri de Præbenda mandat, propter connexionem, quam Canonici ad Præbendam videtur habere, quia videtur indignum (ait Pontifex in *cap. 19. de Præbend.*) ut receptus in Canonico Præbendæ beneficio fraudetur. Pannorm. ad *cap. 9. de Constit. n. 29.* Fagn. ad *cit. cap. num. 63.* P. Reiffenst. *b. t. num. 26. & seqq.*

Contra hanc Pontificis Decisionem 12
in-

insurgit Bœhmerus, dicens *§. 4. h. t.* quod Innocentius III. in hac sua Decretali factum sibi propositum simul approbet, & reprobet. Casus erat iste: Ex mandato Papæ alicui in Ecclesia Liconiensi beneficium, sive præbenda fuit assignata, sed, cum Capitulum ipsum nollet admittere, interventu Legati Apostolici compositio inter dictum beneficiarium, & Capitulum taliter facta est, ut is reciperetur in Canonicum, concessio sibi stalli in choro, & participatione qualibet Divinorum, addita promissione, quod præbendam proximè vacaturam reciperet, modo interim à fructuum perceptione alicujus præbendæ abstineat. Quoniam verò prædictum Capitulum nullam ex post vacantibus præbendis eidem contulit, sicque promissi fidem infregit, re ad S. Pontificem delata, Innocentius III. ita rescripsit: *Cum ergò dictum (beneficiarium) in Canonicum recipi, Canonicis non obviet institutis, & vacaturam expectare præbendam Lateranensi Concilio non sit dubium obviare, nos factò ejusdem legati illicitò reprobatò, quod est licitum, approbantes: quia videtur indignum, ut receptus in Canonicum Præbendæ beneficio defraudetur: mandamus, quatenus dictos Episcopum, & Canonicos, ut ei præbendam (cum se facultas obtulerit) non differant assignare, appellatione postposita compellatis.* Bœhmeri hac super Decretali sensum jam refero. *Quid verò hoc rei est? inquit, an non Pontifex mutatis tantum verbis, idem injungit, præcipit, jubet, quod Episcopus Canonico, sine Præbenda recepto, promiserat? Hic præbendam promisit, CUM PRIMUM VACAVERIT, Pontifex jubet, ut ei Præbenda conferatur, CUM*

SE FACULTAS OBTULERIT: facultas verò conferendi se non aliter offert, quàm ubi Præbenda vacat. Ita simul reprobat, quod factum est, & simul decisione sua approbat. Hæc sub lucis crepusculum, die jam advesperascente, Bœhmerum scripsisse non vanus auguror, adedò nil lucis habet hæc crisis. Distinctione potuisset sibimet has nebulas abigere, si advertisset, aliam esse provisionem de beneficio vacaturo, quæ fit ex dispositione hominis, aliam, quæ fit ex dispositione juris. Priorem, Concilio Lateranensi obviantem reprobat Pontifex, quia per hujus Concilii Canonem omnes promissiones, & pactiones circa beneficia vacatura prohibentur. Posteriores, cum jus ex receptione in Canonicum beneficiario ad præbendam quæsitum sit *cap. 9. de Præbend.* Innocentius admisit, sicque ut ait Fagnan. *ad cit. cap. 19. de Præb. num. 7.* approbavit finem, scilicet consecutionem præbendæ, sed reprobat modum, scilicet mediante promissione. Estne hoc unum idemque factum sub eodem respectu approbare, & reprobare?

Aliam priori similem Bœhmeri cri-
sin accipe. Innocentius III. in *cap. 14. h. t.* dicit, aliud esse, si Prælati promittat beneficii collationem cum poterit, sive, cum facultas se obtulerit, & aliud, si promittat beneficium, cum vacabit. Hanc obviare Decretis Lateranensis Concilii, non priorem ait, addita hac ratione: *Cum in multis casibus se facultas offerre posset, in quibus collatio non esset in expectatione vacaturi beneficii differenda, veluti (jam interpretem nostrum audiamus) si per testamentum, vel aliam fundationem interim no-*

va erigatur præbenda, ad quam talis Canonicus admitti debet, adeoque ex Philosophia hujus Pontificis dici nequit, talem Canonicum esse assumptum cum expectativa ad vacaturum beneficium. Hac subtili Philosophia revera destruitur, quod contra Concilium Lateranense esse ipse adseveraverat. Rarius forsitan contingit, ut interim nova præbenda erigatur, frequentius verò, ut erecta vacet. Qui itaque sub hac clausula: *CUM PRIMUM FACULTAS SE OBTULERIT*, receptus est in Canonicum, magis posteriore, quàm priorem expectat casum, & in effectu expectativam habet. O te fallacem interpretem! Putasne unum tantum modum superesse, eumque rariorem, scilicet erectionem novæ præbendæ ad quem Pontifex respexisse videtur, dum illam duntaxat promissionem ratam esse vult, qua promittitur beneficium, cum facultas se obtulerit. Erras profectò & quàm longissimè à mente Pontificis aberras. Sunt equidem plures alii modi, in quibus beneficia vacare contingit. Ita vacant beneficia per

resignationem, depositionem, translationem, postulationem, beneficiorum divisionem &c. in quibus omnibus, facultas conferendi non infrequenter se offerre potest. Unde promissionem sub tali clausula factam, si facultas se obtulerit cum non præcisè expectetur mors alterius, consequenter nec votum captandæ mortis inducatur, Pontifex approbavit, alteram, sub clausula: *cum vacaverit*, tanquam SS. Canonibus inimicam rejecit. Hæc fuit mens Pontificis, hic sensus dicti Canonis. Jam prudens Lector arbitretur, utrius melior sit Philosophia, Innocentii III. Pontificis, an Bœhmeri? De Philosophis sic quondam Lactantius lib. 3. de fals. sapient. Non est, quòd Philosophis tantum honoris habeamus, ut eorum eloquentiam pertimescamus. Loqui enim bene potuerunt, ut homines eruditi, verè autem loqui nullo modo. Cur ita? rationem idem Lactantius reddit lib. un. de Offic. DEI. Quoniam sunt ad perturbandam veritatem perniciosi, & graves. Hæc Bœhmero in aurem.

TITULUS IX.

Ne Sede vacante aliquid innovetur.

NE mortuo Prælato Capitulum quidquam statuatur in præjudicium successoris, hoc Titulo cavetur, simulque, quid Capitulum Sede vacante possit, aut, quid non possit, sub hac Rubrica declaratur.

§. I.